

Peter d'Hamecourt & Julia Klotchkova

Leven als God in Rusland

De Datsja-keuken van Peter d'Hamecourt en Julia Klotchkova

Met foto's van Oleg Klimov (markt en datsja)

en

Sergej Morgoenov (recepten)

ebook-editie: Uitgeverij de Rode Kamer, Haarlem, 2011

ISBN 9789078124914

NUR 306

Oorspronkelijke uitgave: © 2008 Peter d'Hamecourt en Uitgeverij Conserve

ISBN 978 90 5429 272 2

NUR 306

Het woord *datsja* heeft wereldwijd een soort mythische betekenis gekregen. Wat doet de Rus op zijn buitenhuis? Eten en drinken, dat vooral. De datsja heeft een functie in het Russische leven, die de `datsjnik` bevrijdt van de wereld in de boze stad om hem heen. Hij leeft met de natuur en met wat de natuur hem schenkt. En dat is heel wat. De uitgestrekte bossen zijn ideale oogstplaatsen voor een rijke sortering aan vruchten en paddenstoelen. Het wild uit de bossen heeft de Russische maag altijd gevoed. De lokale markten leveren een keur aan producten uit de moestuinen waar de de babarboesjka`s met hart en ziel hun fruitbomen koesteren en groenten verbouwen.

Ik, Peter, geniet al vele jaren van het datsja-feest als consument en keuken-assistent. En zij, Julia, heeft met haar Russische wortels de eetcultuur van haar land de datsja-keuken binnengehaald. Met een beetje fantasie kan de lezer zich verplaatsen via de recepten en de verhalen naar de datsja-sfeer waarin genieten en vrijheid voorop staan.

Haal een datsja-Rus in je keuken ... en voel je als God in Rusland.

Julia Klotchkova en Peter d`Hamecourt kennen elkaar al vele jaren.

Peter d`Hamecourt woont al twintig jaar in Rusland en kent de Russische cultuur in al zijn vormen, ook de culinaire. Hij was er correspondent voor vele media, waaronder de NOS, het Algemeen Dagblad, en VRT-radio en – televisie.

Julie Klotchkova is een geboren Russin die enkele jaren in Nederland woonde, maar terugkeerde naar haar vaderland. Daar is zij een van de bekendste culinaire journalistes die haar recepten in vele glossy-bladen publiceert. Ze schreef een kookboek over pasta, dat de Russen vertrouwd maakte met dat deel van de Italiaanse keuken. Onlangs verscheen in Rusland haar tweede kookboek, Koken in de grote stad.

Inhoud

- 1 'Na datsje...Op de datsja'
- 2 Rusland, het land waar bossen nog bossen zijn
- 3 Zonder markt geen datsja-feest
- 4 De moestuin, een bron van trots en plezier
- 5 Het ritueel van sjasliek
- 6 Je eigen stokerijtje, samogonka
- 7 Roesski tsjaj, Russische thee
- 8 Malojaroslavets

1 'Na datsje ... Op de datsja'

‘Sorry, we zijn op de datsja.’ Het is het intensiefst gebruikte excuus voor een Rus om iemand niet te ontmoeten, te vluchten of afwezig te zijn. De ‘datsja’ is het andere Rusland. De wereld waar het individu plotseling telt. De plek waar je eindelijk onder elkaar kunt zijn. Weg van het gecompliceerde alledaagse leven waar de staat voortdurend bezig is oorlog te voeren met zijn eigen burgers. Tientallen miljoenen van die burgers en hun voorouders zijn in de afgelopen eeuw en masse de steden in gedreven. Verjaagd van het platteland waar de Russische cultuur haar wortels heeft. De geforceerde verstedelijking en industrialisatie heeft miljoenen Russen het leven gekost. De datsja is de navelstreng met die vervlogen cultuur. Hier compenseert de Rus alles wat hem in de steden is verboden. Hier neemt hij wraak op het verleden. Het is een bijna kinderlijke drang, een verslaving die iedereen bezighoudt en leidt tot dagelijkse gesprekken op de meest uiteenlopende plaatsen. Op de datsja is namelijk altijd iets. Er moet altijd iets. Je verbouwt of je bouwt er voortdurend iets. Er zijn elke dag oplossingen nodig voor problemen en hulp om die op te lossen. De datsja genereert een circuit waar alles in het leven om draait. Bouwmarkten floreren dankzij de *datsjniki*, lokale supermarkten en allerlei kleine bedrijfjes in de provincie overleven dankzij de *datsjniki*.

Op de datsja lonkt voor de Rus vooral wat hij ziet als het echte leven. Zijn aanwezigheid in de stad is een vergissing van de geschiedenis. Zijn gedrag in de stad is vaak hulpeloos en nog altijd boertig, ook al hijs je een man in een Armanipak en een dame in Guccikleding. In de ogen ligt de doffe glans van de natte aarde. Af en toe de tinteling van een glashelder stroompje. Hij bouwt een ondoorzichtig bos om zich heen. Hij is in de stad even stakerig en kwetsbaar voor uitdroging als de berkenbomen in het bos. In het bos stoot je klanken uit om elkaar seinen te geven waar je uithangt. Woorden zijn er overbodig en dragen niet zo ver als kreten. Daarom spreekt hij in de stad ook zelden met twee woorden. ‘*Sjto? Wat?*’ is bedoeld als een beleefde vraag. Ze bellen veel, maar ze draaien ook zeer vaak het verkeerde nummer. Vele malen per dag tettert het in mijn oor: ‘Sergej?!’ of ‘Tatjana?!’ Voordat ik vriendelijk kan uitleggen dat ik niet Sergej, noch Tanja ben heeft de beller de verbinding al verbroken terwijl ik nog net het woord *tsjort* (verdomme) hoor uitglijden over zijn of haar lippen. Menige buitenlandse bezoeker van de hoofdstad vraagt mij waarom de Russen toch altijd zo nors kijken en je toesnauwen. Dat is een misverstand. De Rus is met zijn gedachten bij het bos, tuurt de velden af naar wild en schreeuwt tegen je omdat zijn stem tot over de heuvels moet reiken. De stad zit als een irritante mantel rond zijn schouders. Hij is weggestopt in flats die te klein zijn. Hij timmert zijn balkon dicht om ruimte te winnen. Overal liggen obstakels die zijn leven gecompliceerd maken. De datsja is de redding. De Russische burger heeft zo’n gecompliceerde verhouding met de staat – en met hen die de staat leiden – dat de staat zelf ooit op het idee is gekomen zijn burgers niet voortdurend op stang te jagen, maar ze ook te belonen als

zij zich schikken in hun afhankelijke en ondergeschikte rol. De datsja wordt nog steeds gebruikt in dit werkwaardige beloningssysteem. Maar tegenwoordig is de datsja ook gewoon een ordinair onderdeel van de swingende onroerendgoedmanie die het land overspoelt. Voor toekomstige generaties zal het steeds moeilijker worden hun plek te veroveren. De datsja moet je nu voornamelijk zelf verdienen en dat is nieuw voor veel Russen.

Julia heeft haar datsja-trauma's uit haar kinderjaren. De samenleving was verdeeld in zij wel en wij niet. 'We hadden geen datsja en ik herinner me dat, toen ik 11 jaar was, op het bedrijf waar mijn vader werkte stukjes grond werden verdeeld. Met het hele gezin zijn we gaan kijken. Het was in de herfst. Er hing de geur van natte aarde en dorre bladeren. Het was een heuvel met bos; als kind vroeg ik me af hoe je op een heuvel in 's hemelsnaam een horizontaal huis kon bouwen. Om de een of andere reden heeft mijn vader er vanaf gezien. Ik kon op school dan ook niet meepraten over het datsjaleven. In de zomer was iedereen *na datsje* (op de datsja). Ik kreeg wel uitnodigingen. Je bleef dan altijd gast. Later voegde de datsja zich als vanzelf in je sociale leven, al ben ik nooit toegetreden tot het gilde van de *datsjniki* (datsja-eigenaars).'

Je zou zeggen dat Julia een *datsjnitsa* zou zijn, de vrouwelijke vorm van *datsjnik*. Noch de vrouwelijke, noch de mannelijke enkelvoudsvorm is in het dagelijkse gebruik in zwang. Je hoort tot de *datsjniki* (de meervoudsvorm) of niet. Het heeft mij jaren gekost om toe te treden tot dat gilde. De omgekeerde wereld. Julia, Russische van geboorte, prefereert het zomerse Moskou of Sint Petersburg boven het permanente verblijf op de datsja. Zij leeft op als de straten van de metropolen leger zijn dan in de winter, omdat de helft van de bevolking *na datsje* is. Moskou en Petersburg veranderen onder de zonneprikkelingen in andere steden. De boulevards zijn plots wandelboulevards. De kerkjes die de deuren altijd geopend hebben zijn verfrissend koele halteplaatsen voor even een moment van bezinning. De terrassencultuur heeft aantrekkingskracht. 'Ik houd van de zomerse stadsgeur, vooral in Moskou,' zegt Julia. Ik daarentegen voel een tinteling door mij heen gaan als ik het laatste stukje weg van tien kilometer opdraai in de richting van mijn datsja. Honderddertig kilometer ten zuiden van Moskou in de prachtige provincie Kaloega. De airco in de auto gaat uit. De raampjes gaan open en niet te beschrijven zware geuren van de vette aarde van de velden walmen de auto binnen. De weg doorklieft ook een dicht bos met zijn eigen palet aan aromatische geuren; alles is praktisch onbegaanbaar. Mijn dorp heeft geen geld voor reparaties. De eigenaars van de zandwinning verderop in de heuvels jagen hun zandauto's meedogenloos over het landweggetje dat al jaren geleden onder de last is bezwaken. In droge tijden is het een verhard karrenspoor en in natte tijden een blubberpoel richting niets.

De ooievaars, die steevast de eerste week van april arriveren op het nest honderd meter van mijn datsja, zeilen laag over de laatste plekken sneeuw die het gras bedekken. Elders ligt het gras er wit uitgeslagen bij van het vocht. De smeltende sneeuw doordrenkt de aarde. Aan het eind van de weg stroomt het riviertje de Loezja. De rivier treedt in het smeltseizoen altijd buiten haar oevers. Het water overspoelt de brug die al diverse keren is weggeslagen onder de onstuimige vloed van smeltwater, die zich op het dal werpt. Mijn dorp, Ignatjevskoje, is elk jaar een maand gescheiden van het dorp op de heuvel aan de andere kant van het dal, Doebrovka. De inmiddels 75-jarige Andrej heeft zo een maand lang nog enige bijverdienste met het overzetten van het volk. Het stappen in Andrejs gammele bootje is op eigen risico. Ik ken Andrej niet anders dan dronken – bepaald geen aan te bevelen conditie voor een schipper die een woeste stroom moet oversteken. De passagiers helpen hem een handje, mede met het oog op hun eigen veiligheid.

Ze moeten ook wel, want niet ver van mijn datsja is de bushalte waar drie keer per dag de bus uit Malojaroslavets krakend stilhoudt. De chauffeur laat zijn vele decennia oude bus even uitblazen van de rit over ons door de natuur en door de mens geteisterde landweggetje. Passagiers nemen geen risico. Ze zijn altijd ruim voor de vertrektijd aanwezig. Officieel gaat de bus om negen uur 's morgens, één uur 's middags en zes uur 's avonds, maar de chauffeur kan onderweg van alles tegenkomen. Pech kan de dienstregeling ook in de war brengen.

Op een zondag zag ik een plukje wachtende passagiers om zes uur berustend de tassen oppakken richting huis. De bus arriveerde op tijd, maar de chauffeur liet alleen passagiers uitstappen. Hij nam niemand mee. Hij ging naar huis. Zijn vrouw was jarig. Dit zijn gebeurtenissen in Ignatjevskoje waarover nog lang wordt nagepraat. Conversaties die doorgaans eindigen in de typisch Russische berusting: 'Wat kun je eraan doen?'

Niets. Zo is het nu eenmaal.'

In de loop van mei komt de Loezja tot rust en biedt de rivier zich aan als een paradijselijke zwemplaats. Het contact met de bewoners in Doebrovka wordt weer hersteld. Als de brug het heeft gehouden is iedereen een tevreden mens. Idyllisch? De natuur in Rusland is net als het land, ruw en ongepolijst. In de kronkelingen van de rivier zie ik elk jaar weer de afgekauwde boomstammen waar waterratten en bevers hun tanden op slijpen.

Ik kijk naar de watertoren, die al jaren buiten gebruik is. Op de top is het ooievaarsnest. Buurvrouw tante Lena van 78 jaar schudt het hoofd. 'Dit jaar zijn het er drie. Dat wordt vechten.' Het geklepper houdt dagen aan. Twee mannetjes proberen het nest te veroveren terwijl het vrouwtje afwezig met

gespreide vleugels over het dal glijdt. Soms landt ze op mijn *oetsjastok* (stuk grond) om er verwaand rond te stappen, in afwachting van de uitkomst van de strijd die haar geliefden voeren. Ik bind elk jaar opnieuw vanaf april trouw de strijd aan met de mollen. Alles geprobeerd, niets helpt. We leven nu in een vreedzame co-existentie. Zij negeren mijn mollenfallen en giftige korrels, aangeprezen als 'de oplossing'. In ruil maken ze hun molshopen de laatste jaren iets bescheidener van omvang. Hele delen van mijn halve hectare gazon laten zij zelfs met rust. April is er om de resten van de winter op te ruimen. Bladeren, dooie takken, alles gaat op een hoop en ik voeg me in het decor van rookpluimen die het dal omranden. Overal doen *datsjniki* hetzelfde. De geur van de rook die opstijgt uit de dorre bladeren is de geur van het nieuwe leven. Een van de laatste sneeuwjachten raast over het land als ik bij mijn vuur waak, keurig met de waterslang bij de hand om het vuur binnen de perken te houden. Dat is mijn Hollandse inslag. Het hele dorp kijkt me altijd wat meewarig aan met een blik van 'die buitenlander leert het nooit'.

Het is gebruik dat in het vroege voorjaar hele velden worden afgebrand. Niet altijd zorgvuldig. De mannen die het veld achter mijn *datsja* vorig jaar afbrandden hadden iets te veel gedronken. Ze zijn bij het brandende veld 's nachts in slaap gevallen. Buurvrouw Lena krijste ze uit hun roes toen mijn buitentoilet al in lichterlaaie stond. Het was een groot verlies, dit mij zo geliefde toilet. Er moest onverwijld een nieuw komen, want een *datsja* zonder hok waarin je met je blote billen boven de natuur kunt hangen is geen *datsja*. Er zijn wat dat betreft strenge regels.

De woorden alcohol en dronken zijn al onvermijdelijk een paar keer gevallen. Drank is de vloek van het Russische platteland. We gaan verderop in dit boek voorzichtig aan de zelf gestookte wodka (*samogon*) nippen. Een hele provinciestad sterft jaarlijks in Rusland aan de alcoholvergiftiging. Maar ook hier geldt: 'Wat kun je eraan doen? Niets. Zo is het nu eenmaal.'

De grote kudde koeien van de nabijgelegen voormalige melkkolchoz trekt twee keer per dag door ons dal. Koeien krijgen het soms in hun bol. Ze speuren de vrijheid als hun begeleiders er niet helemaal meer bij zijn. Ze weten wanneer de wodkafljesjes in hun zakken allang leeg zijn. Dat de herders dan minder alert zijn. Ja, zelfs tevreden in slaap soezen onder een boom. Dat is de kans die de kudde zich nooit laat ontnemen. Steeds wanneer die zich voordoet stevent het gezelschap van dik honderd koeien af op de aardappelvelden van de dorpsbewoners. Het is telkenmale dankzij de alertheid van onze tante Lena dat de schade beperkt blijft. Ik volg haar aanwijzingen stipt om de domme koppen die je aanstaren de andere kant op te krijgen. Wel eens een kudde losgeslagen koeien gezien? Ik wel en samen met tante Lena heb ik ze weer in het gareel gekregen. De dronken

herders uitgescholden, maar niets helpt. Elk seizoen sta ik een aantal keren met een stok te zwaaien en *gospodi* (godsamme) te schreeuwen net als tante Lena die dit al haar hele leven doet. Samen zijn we een sterk team. De kolchoz is intussen in handen gekomen van het commando van de strategische raketgroep Obninsk. De raketten maken deel uit van de eerste verdedigingsgordel rond Moskou voor het geval dat de NAVO ons aanvalt. De commandowisseling op de kolchoz heeft op de koeien in elk geval geen indruk gemaakt. Ze blijven onze aardappelvelden seizoen in seizoen uit bedreigen. De herders hebben eveneens hun drinkgewoonten niet aangepast onder het nieuwe raketregime. Overigens stelt niemand zich de vraag in Ignatjevskoje wat een raketeenheid met een melkveehouderij moet. Veel vragen stel je niet in Ignatjevskoje. Nikolaj komt regelmatig langs. Hij is 's nachts lasser in Malojaroslavets en overdag maakt hij uit een aantal wrakken van Lada's en Zjigoeli's die op zijn terrein liggen weer één nieuwe auto, met APK-keuring, want zoiets bestaat ook in Rusland. Met sommige van zijn nieuwe auto's rijdt hij alleen maar in en rond het dorp. 'Hier geen politie, daar wel', en hij wijst richting rayonhoofdstad. Toch gaan sommige van zijn producten ook buiten Ignatjevskoje de weg op.

Nikolaj is ook mijn onregelmatige vleesleverancier. Hij troont mij een aantal keren per jaar mee naar de kofferbak van zijn eigen dertig jaar oude knalgele Wolga. Daar ligt dan een in moten gehakte koe of varken. Ik mag mijn keuze maken. Waar de beesten vandaan komen, vragen wij niet. 'Eerste klas,' zegt Nikolaj altijd. Hij heeft zeven monden te voeden en zijn kroost ziet er gezond uit. Hij heeft ook altijd wel diesel in de aanbieding, vier roebel beneden de prijs van mijn officiële leverancier. De diesel heb ik nodig om in de kelder van de datsja de machines aan de gang te houden die het water oppompen en filteren; hij zorgt voor elektriciteit en dat de datsja in de winter op temperatuur blijft. Nikolaj drinkt niet en dat maakt hem tot mijn betrouwbaarste dorpsgenoot. De buizerds maken een verkenningsvlucht boven mijn terrein. De ijsvogels laten zich horen in het nabijgelegen moerasgebiedje in het dal. Vogelvriend Geert moet weer eens langskomen voor een inventarisatie. Jaren geleden deed hij dat. Hij bracht ruim zeventig verschillende vogelsoorten in kaart in mijn dal en het omringende bos. Die hele schare is hyperactief in april en negeert zelfs de laatste stuiptrekkingen van de winter. Alle geluiden van tevreden mensen en dieren klinken zo vertrouwd dat de dagen zijn vergeten dat de sneeuwmachine met moeite een pad baande tussen het toegangshek en het huis. Dat ik tussen twee muren van anderhalve meter sneeuw door bij twintig graden onder nul genoot van mijn winterse isolement. Zonder geluid van de natuur, anders dan het razen van de wind in een sneeuwjacht. De sneeuw ligt opgetast tot onder de vensters en verpakt de fruitbomen tot boven de kruinen. De winter waarin het Russische platteland slaapt – net als de beren in de bossen – is het seizoen van stilte. De Loezja ligt er machteloos en geluidloos bij met zijn dikke bevroren korst.

Die winter moet je meemaken om ten volle te kunnen genieten van het begin van het datsja-seizoen, het begin van het echte leven. Ik ben maar een gast, zo voel ik het. Ik mag dit meemaken, al heb ik er misschien als niet-Rus geen recht op. Toen ik hier twintig jaar geleden voor het eerst kwam was de stenen datsja – eind jaren tachtig gebouwd door mijn vrouw Zoja en haar zus Vera – een uniek verschijnsel. Schoonmoeder en oma woonden er de hele zomer. Het gebied rond de datsja was een wildernis. Zo hoorde het. Van een gazon had in die dagen nog nooit iemand gehoord. Het ging om het verbouwen van aardappelen, wortelen en uien. Appels, peren en pruimen van de fruitbomen. Alles voor de winter om in de stad straks voldoende in huis te hebben om te overleven. Het heeft even gekost voordat ik ben toegetreden tot de *datsjniki*. Ik begon, zeer tegen de zin van Zoja in, met het inbrengen van Nederlandse invloeden. Een eerste gazon! Een terras waarop je gewoon kon zitten. De dorpsbewoners kwamen kijken over het hek. Schudden met het hoofd en zeiden *Otsjen koeltoerno, no ne dlja nas* (erg geciviliseerd, maar niets voor ons). De datsja is natuurlijk ook een opleidingsinstituut voor de jonge Rus. Hier erft hij van zijn ouders de band met de natuur. Hier leert hij vogels, bomen en paddenstoelen onderscheiden. Welke bessen zijn goed en welke slecht? Waar kun je het best zoeken naar bramen en waar vind je frambozen?

Julia kreeg die opleiding ook, ondanks dat zij van de datsja-opvoeding was uitgesloten. Ze had gelukkig een grootmoeder in Kaliningrad, het voormalige Koenigsberg in Oost-Pruisen dat het Kremlin na de oorlog als oorlogsbuit in bezit heeft gehouden en nu als exclave aan de Baltische Zee voortmoddert. Oma woonde er in een oud degelijk Duits huis met een grote tuin. 'Hier ben ik opgegroeid met de natuur. Oma's tuin had alles wat traditioneel hoorde bij de Russische tuin: dahlia's, gladiolen, sering. Ik houd voor eeuwig de geuren in mijn neus. Ik herinner er me elke bloem, elke boom, elke plant en de smaak van de vruchten van de bomen. Te bedenken dat dit eigenlijk Duitse bomen waren. De *tsyganotsjka*, de zigeunerappel met zijn rode zoete vrucht, die in zijn hart zelfs roze was. Een golden delicious kan daar niet aan tippen. Mijn grootouders onthulden voor mij het geheim van de perenboom die toch een appelvrucht droeg. Hoe bij de aanplant de peren/ en de appelboom met elkaar werden verweven tot één boom die deze bijzondere vrucht afleverde. Ja, het verhaal van de Antonovka-appel krijg je als kind ingegoten. Dit is de beroemdste Russische appelsoort. Iets zurig van smaak maar met een heel bijzondere aroma. Hij hoort bij het Russische buitenleven, de datsja. De appel inspireerde Ruslands grootste schrijvers:

Ik herinner de vroege, verse, stille ochtend ... Ik herinner me de grote tuin gehuld in goud en doorzichtig vanwege de kalende bomen, ik herinner me de lanen met de ahorns, de lichte aroma van de vallende bladeren en de geur van de Antonovski appels, het is de geur van honing en de frisheid

van de herfst. De lucht is zo zuiver, je merkt niet dat hij er is ...

Ivan Boenin (1870-1953) uit *Antonovski appels*. Boenin kreeg in 1933 als eerste Russische schrijver de Nobelprijs voor literatuur.

Julia: 'Toen ik weer terugging naar huis, toen Leningrad, nu weer Sint Petersburg, stopte mijn oma altijd een aantal vruchten in mijn koffertje. Als de appels van de bomen vielen was het voor mij alweer tijd om naar school te gaan, maar opa bracht bij zijn bezoeken in het najaar en in de winter altijd appels en peren mee uit de tuin, zodat ik de geuren toch altijd bij me had. Daar in Kaliningrad heb ik mijn opleiding gehad. Ik weet waarom de eendagsvlieg altijd in de dahlia's zit en waarom je de rozen voorzichtig moet bespuiten met het antiluispoeder om ze sterk en mooi te houden. Daar leerde ik dat je in de seringen op zoek moet naar een bloem met vijf blaadjes. Heb je die gevonden dan mag je een wens doen en daarna moet je de bloem opeten. Voor mij is dat alles heel gewoon, tot ik mijn man leerde kennen die opgroeide in een Nederlands dorp. Ik moest hem het verschil uitleggen tussen een linde, een iep en een eik. Hij is altijd verbaasd dat ik al aan de bloesem kan zien of het een appel- of een perenboom is. Het is zo eenvoudig. De appelboom is altijd iets gedrongener en dikker dan de perenboom. De appelbloesem heeft bovendien een ietwat roze kleur. En dan de moestuin!

Maar daar komen we later nog over te spreken. Als je aan mij vraagt: wat betekent op dit moment voor jou het begrip datsja? Dan zeg ik: mijn hemel, niet al die zorg aan mijn hoofd. Het is een heerlijke plek om vrienden te ontmoeten in de zomer, maar het is ook een plaag. De datsja-mania legt het hele leven lam. Mijn broer heeft een datsja buiten Sint Petersburg. Hij gebruikt hem nu zomer en winter. Op vrijdag is hij foetsie. Als ik hem wil zien moet ik daar naar toe. Werken in het weekeinde is in Moskou en Sint Petersburg praktisch onmogelijk geworden. Sorry, ik ben op de datsja, is het antwoord van de fotograaf of redacteur die ik nodig heb. Mijn devies is: *'Datsji njet'* (ik heb geen datsja). Laat mij maar slapen onder mijn eigen lakens in mijn eigen stadse bed.'

Maar die rijkdommen dan, waarmee je de tafels bedekt en die van hetzelfde Russische platteland komen?

Julia: 'Dat is een andere zaak, maar daarvan kun je ook genieten zonder datsja-mania.'

De datsja-mania duurt al zo'n zeshonderd jaar. Al in de veertiende eeuw ontwierp de Russische prins Dmitri Donskoj het systeem van Gosoedareva Datsja (Tsarendatsja). De vader van Peter de Grote, tsaar Aleksej Michajlovitsj, vervolmaakte het systeem. De bedoeling was een nieuwe klasse te scheppen van een Russische aristocratie en bureaucratie die geheel afhankelijk was van de tsaar. De tsaar gaf en nam. Wie zich goed

gedroeg mocht zijn buitenhuis houden, wie uit de toon viel moest het zomerfeest inleveren.

In het begin stamde de datsja van het woord (*dar*) of ook (*dara*). Het laat zich vertalen als een 'weggevertje', een 'gift'. (*darit*) betekent geven.

Na de revolutie zetten de communisten het systeem voort. Zo ontstonden er rond Moskou bijvoorbeeld hele datsja-dorpen die behoorden aan bepaalde groepen in de samenleving. In Peredelkino woonden de schrijvers en componisten. De partijelite vond haar plek in Oesovo, Barvicha, Zavidovo of Novo-Ogarjovo. Deze datsja-dorpen zijn nu uitgegroeid tot de Wassenaars van Moskou. Kapitale villa's verscholen achter hoge muren huisvesten de nieuwe rijken die er hun eigen wereld hebben geschapen die weinig lijkt op de Russische werkelijkheid. Net als in de beste tsaristische dagen bouwt de elite daar haar eigen Franse, Britse en andere (beschaafde) atmosferen.

Nadat Rusland de overstap had gemaakt naar de vrijemarkteconomie is er met de datsja's ook iets gebeurd. De datsja's waren altijd en bleven eigendom van de staat of de fabriek, het bedrijf, instituut, vakbond, schrijversbond etc. waarvoor men werkte. Dat alles is in één klap geprivatiseerd. Een wijs besluit, maar ook een groot onrecht. Een partijfunctionaris van de communistische partij had plotseling een groot buitenhuis in eigendom dat in de loop der jaren miljoenen ging opleveren op de huizenmarkt. Wie in de goede datsja zat na 1991 werd slapende rijk. De arbeidersklasse sukkelde heel ver achteraan in die rij van gelukkigen. Onder partijleider Nikita Chroesjtsjov en later onder Leonid Brezjnef kreeg ook het voetvolk een kans tot de *datsjniki* toe te treden. Dat was bittere noodzaak. De voedseldistributiemachine liep herhaaldelijk vast in de Sovjet-Unie. Het systeem van collectieve boerderijen werkte niet. Met zijn eigen stukje land kon de burger ten minste zelf in zijn behoefte voorzien. Wat hij over had mocht hij op zogenaamde 'kolchozmarkten' verkopen. Het plan werkte. De privégrondjes zorgden zelfs voor 90 procent van de aardappelproductie toen de Sovjet-Unie de laatste adem uitblies in 1991. Dat alles is veranderd. In de provinciestedjes, zoals mijn rayonhoofdstad Malojaroslavets, brengen particulieren hun waren nog wel naar de markt. Mijn oude datsja-buren, die zomer en winter moeten proberen te overleven in Ignatjevskoje, slijten alleen nog hun eieren op de markt. De koe is al enige tijd weg, want melkproducten wil de Russische consument nu ook in een keurige verpakking van de fabriek in de supermarkt. Hardnekkige baboesjka's (omaatjes) bieden nog weerstand aan

